

Rezime Izvještaja guvernera - novembar 2013

Ažurirano: 16.01.2014. godine

U Izvještaju guvernera za novembar mjesec 2013. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2013. godini i Smjernicama za ostvarivanje politike Centralne banke Crne Gore u 2013. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u ovom periodu realizovane su u skladu sa planiranim obavezama utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2013. godinu.

Bruto domaći proizvod Crne Gore je, prema preliminarnim podacima Monstata, u prvih devet mjeseci 2013. godine, ostvario rast od 3,1%, dok je crnogorska ekonomija u trećem kvartalu ove godine porasla za 4%. Prema procjenama Ministarstva finansija, za 2013. godinu očekuje se realni rast od 2,6%.

Cijene su u novembru 2013. godine zabilježile pad od 0,6% u odnosu na prethodni mjesec, dok je godišnja stopa inflacije u novembru bila na nuli.

U prvih jedanaest mjeseci 2013. godine, u odnosu na isti period prethodne godine, zabilježen je rast ukupne industrijske proizvodnje od 10,2%. Rast je ostvaren u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom od 47,9%, dok je pad proizvodnje zabilježen u sektoru vađenja rude i kamena za 4,4% i sektoru prerađivačke industrije za 9,2%.

Broj dolazaka turista, tokom prvih jedanaest mjeseci 2013. godine, povećan je za 3,5% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je broj noćenja veći za 2,7%. Prema podacima Monstata, u vazdušnom saobraćaju je broj prevezenih putnika na aerodromima, za prvih jedanaest mjeseci 2013. godine u odnosu na isti period prethodne, povećan za 14,4%, dok je prevoz robe smanjen za 1,1%. U željezničkom saobraćaju je za prvih devet mjeseci (tri kvartala) ove godine prevoz putnika veći za 10,0%, a prevoz robe za 26,6% u odnosu na isti period prethodne godine. Broj prevezenih putnika u drumskom saobraćaju, za prvih devet mjeseci ove godine u odnosu na isti period prethodne, povećan je za 3,5%, dok prevoz robe bilježi rast od 55,2%.

U šumarstvu je, tokom prvih jedanaest mjeseci 2013. godine, proizvedeno ukupno 248,8 hiljada m³ šumskih sortimenata, što je za 10,2% više nego u istom periodu prethodne godine. Prema preliminarnim podacima Monstata, građevinarstvo je u prvih devet mjeseci 2013. godine zabilježilo rast od 29,9% u odnosu na isti period prethodne godine, mjereno efektivnim časovima rada.

Prosječan broj zaposlenih u novembru je iznosio 167.607, što predstavlja pad od 0,8% na mjesečnom nivou i pad od 0,6% na godišnjem nivou. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u novembru 2013. godine iznosio 34.680, što predstavlja rast od 4,2% u odnosu na prethodni mjesec i rast od 12,9% u odnosu na novembar 2012. godine.

Na kraju novembra 2013. godine, od 54.785 pravnih lica i preduzetnika, njih 12.761 ili 23,3% je bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih pravnih lica i preduzetnika je povećan za 1,6%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa je na kraju novembra iznosio 425,9 miliona eura, i bio je za 1,6% niži nego na kraju oktobra. Koncentracija duga na dan 30.11.2013. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih dužnika (0,08% ukupno evidentiranih dužnika) i dalje odnosi čak 22% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 najvećih dužnika (0,39% ukupno evidentiranih dužnika) učestvovalo je sa 46,1% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Bilansna suma banaka na kraju novembra je veća za 5,9% u odnosu na kraj prethodne godine. U strukturi aktive agregatnog bilansa banka dominantno mjesto zauzimaju ukupni krediti i ostala potraživanja, koji su na kraju novembra 2013. godine, u odnosu na decembar 2012. godine veći za

5,2%. Treba napomenuti da je ovakav rast kredita djelimično uslovljen i primjenom Međunarodnih računovodstvenih standarda. Ukupan iznos novoodobrenih kredita u bankarskom sektoru, za prvih jedanaest mjeseci 2013. godine je iznosio 692,6 miliona eura.

U strukturi pasive, dominantno učešće od 70,1% zauzimaju depoziti. Depoziti su na kraju novembra 2013. godine iznosili 2.084,9 miliona eura, ostvarivši pad od 0,9% u odnosu na prethodni mjesec. U odnosu na kraj decembra 2012. godine, depoziti u bankama su se povećali za 5,3%. Od ukupnog iznosa depozita položenih u bankama, na depozite stanovništva odnosilo se 1.221,0 milion eura ili 58,6%, dok se na depozite privrede odnosilo 553,9 miliona eura ili 26,6%. Ukupan kapital banaka na kraju novembra 2013. godine iznosio je 422,6 miliona eura, što je za 46,4% ili 134 miliona eura više nego na kraju prethodne godine.

Kredit i ostala potraživanja koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) su u novembru iznosili 502,5 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su pad od 9,9%. Nekvalitetni kredit i ostala potraživanja (bez kamata i vremenskih razgraničenja) su na kraju novembra tekuće godine činili 17,4% ukupnih kredita i ostalih potraživanja i u odnosu na prethodni mjesec bilježe pad od 2,3%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite u novembru 2013. godine je iznosila 9,33%, i bila je na istom nivou kao u prethodnom mjesecu, dok je u odnosu na decembar 2012. godine zabilježila pad od 0,14 p.p. Prosječna ponderisana pasivna kamatna stopa je iznosila 2,60% u novembru 2013. godine i na mjesečnom nivou je zabilježila pad od 0,06 p.p., dok je u odnosu na decembar 2012. godine ostvarila je pad od 0,63 p.p.

Na kraju novembra 2013. godine, obavezna rezerva banaka je iznosila 196,3 miliona eura, što je za 2,1% niže u odnosu na prethodni mjesec, dok je u odnosu na decembar prethodne godine viša za 4,9%. U novembru je deset banaka iskoristilo mogućnost izdvajanja dijela obavezne rezerve u obliku državnih zapisa, u ukupnom iznosu od 52,7 miliona eura. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na račun Centralne banke u inostranstvu izdvojeno je 41,1%, na račun obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 32,1%, a u državnim zapisima 26,8%. Tokom novembra 2013. godine, sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu, i nijedna banka nije koristila mogućnost da do 50% obavezne rezerve koristi za održavanje likvidnosti.

Bruto premija osiguranja je iznosila 5,2 miliona eura na kraju novembra 2013. godine. U njenoj strukturi i dalje dominiraju premije neživotnog osiguranja sa 82,4%, dok se 17,6% odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja.

U novembru 2013. godine na Montenegroberzi ostvaren je promet od 3,7 miliona eura, što je za 154,9% više u odnosu na prethodni mjesec. Cjelokupna trgovina ostvarena je kroz 440 transakcije. Tržišna kapitalizacija na dan 30.11.2013. godine iznosila je 2,8 milijardi eura, i na mjesečnom nivou bilježi neznan pad od 0,2%. Berzanski indeks MONEX 20, čija je vrijednost na kraju novembra 2013. godine bila 9.049,48 indeksnih poena, je u odnosu na kraj prethodnog mjeseca bio viši za 0,5%, dok je indeks investicionih fondova MONEX PIF iznosio 2.934,66 i zabilježio rast od 4,9%.

Budžet Crne Gore, u novembru 2013. godine, ostvario je deficit od 4,1 milion eura, dok je u novembru 2012. godine ostvaren deficit u iznosu od 15,3 miliona eura. Deficit budžeta je za jedanaest mjeseci 2013. godine iznosio 122 miliona eura ili 3,7% procijenjenog BDP-a. Izvorni prihodi budžeta Crne Gore su iznosili 95,8 miliona eura ili 2,9% procijenjenog BDP-a, što je u odnosu na plan za novembar niže za 1,2%. Izdaci budžeta, iznosili su 99,9 miliona eura ili 3% BDP-a u novembru 2013. godine, što je za 0,7% niže u odnosu na isti period prethodne godine, a 4,9% niže u odnosu na plan.

U periodu januar-septembar 2013. godine, prema preliminarnim podacima, deficit tekućeg računa bio je manji za 29,1% u odnosu na isti period 2012. godine i iznosio je 231,7 miliona eura. Na računu roba zabilježeno je smanjenje međunarodne robne razmjene usljed pada vrijednosti uvoza za 4,1%, uz istovremeni rast izvoza roba za 3,8%, što je rezultiralo smanjenjem spoljnotrgovinskog deficita za 6,3% u poređenju sa istim periodom 2012. godine. U periodu januar-novembar 2013. godine, prema preliminarnim podacima, neto priliv SDI iznosio je 268,4 miliona eura, što je za 36,3% manje u poređenju sa istim periodom prethodne godine.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore.

Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti, s tim što se u domenu ovih aktivnosti osjeća snažan negativni uticaj razvoja krize na međunarodnom tržištu, evidentiran u padu cijena tržišnog materijala. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u oktobru tekuće godine.

U novembru su sprovedene značajne aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Pripremana je Pregovaračka pozicija za poglavlje 4 - Sloboda kretanja kapitala, ostvareno je aktivno učešće u izradi dijela Programa pristupanja Crne Gore EU (PPCG) u okviru RG 9, 17, 18 i 32 i ostvareno je učešće na sastanku Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku. Takođe, za potrebe pripreme za sastanak Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, pripremljeni su prilozi iz nadležnosti Centralne banke.

Nastavljene su aktivnosti u cilju unaprijeđivanja informacionog sistema Centralne banke Crne Gore. Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem web prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu u zemlji.

U okviru aktivnosti Guvernera na planu međunarodne saradnje, u novembru je ostvareno učešće u radu 2. regionalnog sastanka Međunarodne organizacije za finansiranje djece i omladine za Evropu i centralnu Aziju održanom u Evropskoj centralnoj banci i na regionalnoj konferenciji „Stanje i budućnost finansijskih sistema regiona“, održanoj u Beogradu. Ostvareno je učešće i u radu desetog Bečkog ekonomskog foruma na temu "Vizije i vizionari: Ekonomija je motor", održanom u Beču.